

Revisionsrapport 2018

Genomförd på uppdrag av de förtroendevalda
revisorerna

Beslutad 22 Mars 2019

Västerås stad

Granskning av årsbokslut/årsredovisning 2018

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Avgränsning och metod	5
2. Västerås stads ekonomiska läge	7
2.1. Ekonomiskt resultat	7
2.2. Soliditet.....	8
3. God ekonomisk hushållning.....	8
3.1. Lagstadgade krav	8
3.2. Avstämning av balanskravet	9
3.3. Resultathantering.....	9
3.4. Finansiella mål.....	10
3.5. Verksamhetsmål	10
3.6. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning	11
4. Intern kontroll	11
4.1. Bokslutsprocessen.....	12
4.2. Löpande granskning intern kontroll	12
5. Resultaträkningen	13
6. Balansräkningen	15
6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar.....	15
6.2. Maskiner och inventarier.....	16
6.3. Lager och förråd	16
6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar	17
6.5. Finansiella anläggningstillgångar	17
6.6. Kortfristiga fordringar	17
6.7. Kortfristiga placeringar	17
6.8. Kassa och bank	18
6.9. Avsättningar.....	18
6.10. Långfristiga skulder.....	18
6.11. Kortfristiga skulder	19
6.12. Ansvarsförbindelser och ställda säkerheter.....	19
6 Kassaflodesanalys	20
7. Tilläggsupplysningar	20
7.1. Redovisningsprinciper	20
8 Granskning av årsredovisning	20
9 Granskning av sammanställd redovisning.....	20

Sammanfattning

På uppdrag av Västerås stads förtroendevalda revisorer har EY granskat stadens årsbokslut samt års- och sammanställda redovisning för år 2018, föregående års siffror anges inom parentes. Här följer en summering av väsentliga iakttagelser från granskningen:

- ▶ Grundat på vår granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att årsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med god redovisningssed. Detta gäller såväl stadens redovisning som den sammanställda redovisningen.
- ▶ Tidigare år har kommunstyrelsen inte gjort en samlad bedömning av om god ekonomisk hushållning föreligger eller inte. Vi har uppmanat kommunstyrelsen att göra en sådan bedömning. I årsredovisningen för 2018 gör kommunstyrelsen bedömningen att Västerås stad har en god ekonomisk hushållning men att det finns områden som behöver utvecklas och förbättras. Staden har tre övergripande finansiella mål som kopplas till god ekonomisk hushållning. Målen är att soliditeten ska vara minst 70 % (exklusive pensionsförpliktelser och exklusive internbanksmellanhavanden), att resultatet i driftbudgeten över tiden, exklusive realisationsvinster och exploatering, ska uppgå till 2,5 % samt att upplåning för egen räkning inte ska överstiga 1 miljard kronor. Årets soliditet har utfallit med 74% varför målet om tillräckligt hög soliditet är uppfyllt. Årets resultat exklusive reavinster, exploatering och avsättning till miljöskuld och andra jämförelsestörande poster är 85 Mnkr och motsvarar 1% av skatteintäkter, vilket medför att årets mål inte är uppnått. Målet om upplåningsnivån har med stor marginal uppfyllts då man i nuläget inte har någon upplåning för den kommunskattefinansierade verksamheten. Sammantaget har alltså två av de tre finansiella målen uppnåtts under 2018. Vår bedömning är att en stor utmaning vad gäller god ekonomisk hushållning är de återkommande väsentliga negativa budgetavvikelsena (bl.a. inom Individ- och familjenämnden, Nämnden för personer med funktionsnedsättning och Förskole-nämnden) inom vissa av kommunens verksamheter.
- ▶ För år 2018 redovisas ett resultat uppgående till 344 Mnkr att jämföra med budget 150 Mnkr. Avvikelsen mot budget beror främst på att årets nettokostnader är lägre än budgeterat, där realisationsvinsterna på exploateringsfastigheter och tomträtter är en stor del av avvikelsen. Årets resultat, exklusive jämförelsestörande poster såsom realisationsvinst, byggbonus, exploatering mm, uppgår till 85 Mnkr.
- ▶ Resultatet enligt balanskravet uppgår till 143 Mnkr och är därmed uppfyllt för år 2018.
- ▶ Stor negativ avvikelse har i år har fortsatt noterats inom Individ- och familjenämnden med -96,4 (-31,5 Mnkr). Främsta orsaken är höga placeringskostnader för barn, unga och vuxna. Även Våld i nära relationer har höga placeringskostnader. Nämnden har även svårigheter att rekrytera vilket skapar behov av inhyrda socionomer som medför ökade kostnader. Däremot har nämnden ett budgetöverskott på ekonomiskt bidrag samt flyktingverksamheten. Åtgärder pågår för att nämnden ska få nå en långsiktig och mer förutsägbar samt hållbar ekonomi.

- ▶ Även nämnden för personer med funktionsnedsättning redovisar en väsentlig avvikelse mot budget på -30,3 Mnkr. Underskottet förklaras främst av större underskott inom verksamhetsområde Insatser med stöd av LSS, vilket främst beror på ökade kostnader för personlig assistans. Detta beror på att så väl antal personer som antal timmar har ökat. Försäkringskassans restriktivare bedömning har medfört att personerna söker sig till kommunen för bedömning av sitt behov. Även boende inom LSS har ett underskott då köpta placeringar har blivit väsentligt dyrare för personer med mycket komplexa behov.
- ▶ Äldrenämnden redovisar ett överskott om +46,5 Mnkr (-1,2 Mnkr). Antal utförda timmar inom hemtjänsten har minskat under hela året vilket förklarar största delen av överskottet. Det finns även ett överskott inom äldreboendet till följd av hög beläggningsgrad.
- ▶ Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige redovisar överskott om +11,6 Mnkr (+9,6 Mnkr), beroende på lägre kostnader för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vakanta tjänster och överskott på vissa projektmedel. Förvaltningen har tagit del av byggbonusmedel för en tjänst som bostadsstrateg.
- ▶ För övriga nämnder noteras inte några väsentliga avvikelser från budget. Ett antal nämnder har en negativ budgetavvikelse upp till -10 Mnkr såsom Förskolanämnden, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och Skultuna kommunalnämnd. I övrigt har merparten av nämnderna och styrelserna visat positiva avvikelser jämfört med budget. Det är av stor väsentlighet att nämnderna även fortsatt har en aktiv styrning och kostnadskontroll för att möta framtida utmaningar.
- ▶ Årets investeringar uppgick till 884 Mnkr vilket är högre än föregående års investeringar på 550 Mnkr. Årets genomförandegrad är 68 % vilket är högre än tidigare. Orsaken till att alla budgeterade investeringar inte genomförs är framför allt försenade detaljplaner, överklagade planer och upphandlingar samt ny inriktning från berörda verksamheter. Projekt som har försenats finns inom alla verksamheter. Staden har under många år inte utnyttjat investeringsramen och det finns en stor ambitionsökning för de kommande åren. Detta kan bli ett problem i framtiden då staden bygger upp ett stort behov av investeringar som är resurs- och likviditetskrävande. Det är viktigt att bedöma och analysera vilka effekter denna investeringstakt får på stadens övergripande målsättning.
- ▶ Årsredovisningen har en tillräcklig struktur och ger en god bild av stadens ekonomi samt bra information om väsentliga händelser och utveckling under året. Dock är det vår uppfattning att analys och utvärdering av kommunstyrelsens och nämndernas måluppfyllelse ytterligare behöver utvecklas till kommande år.
- ▶ Bokslutsprocessen har i samband med årsbokslutet fungerat tillfredsställande. Dokumentationen har varit bra och upprättade tidsplaner har följts. Förbättringsmöjligheter finns dock gällande dokumenterade analyser av förändringen på balanskontona samt att all underliggande dokumentation samlas på ett och samma ställe. Vi har informerats att diskussion pågår om att ha en digital lösning.
- ▶ Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Uppföljningen av internkontrollplanerna för år 2018 anger att den interna kontrollen bedöms som tillfredsställande.

- ▶ Kassaflödet från den löpande verksamheten i koncernen uppgår till 1 804 Mnkr vilket inte har räckt för att finansiera investeringsverksamheten som bidragit med ett negativt kassaflöde om -2 758 Mnkr. Finansieringsverksamheten har bidragit med ett kassaflöde om 973 Mnkr, till följd av ökad nettoupplåning. Totalt har likvida medel ökat med 19 Mnkr.
- ▶ Rutiner för hantering av manuella bokföringsorders behöver stärkas. Det behöver kvalitetssäkras att det finns tillräckliga underlag till dessa som uppfyller den kommunala bokförings- och redovisningslagens krav.

1. Inledning

1.1 Syfte

Granskningen omfattar årsredovisningen för kommunen och kommunkoncernen (sammanställd redovisning) med fokus på den finansiella informationen i årsredovisningen avseende verksamhetsåret 2018. Uppföljning av målen för god ekonomisk hushållning ingår även i granskningen.

Syftet med granskningen är att:

- ▶ bedöma om årsredovisningen är upprättad enligt Lag om kommunal redovisning och god sed för kommuner och därmed ger en rättvisande bild över resultat och ställning.
- ▶ bedöma om balanskravet har uppnåtts,
- ▶ bedöma om de av fullmäktige antagna finansiella målen uppnåtts,
- ▶ bedöma om verksamheten bedrivits så att fullmäktiges beslutade mål och inriktningar för god ekonomisk hushållning för verksamheten uppnåtts,

Med rättvisande bild avses:

- ▶ att redovisade tillgångar och skulder existerar och avser staden,
- ▶ att redovisade tillgångar och skulder värderats och klassificerats korrekt,
- ▶ att stadens samtliga tillgångar och skulder medtagits,
- ▶ att inkomster och utgifter i allt väsentligt periodiserats korrekt avseende verksamhetsår samt
- ▶ att god redovisningssed i övrigt uppfylls bland annat vad gäller krav på information i förvaltningsberättelsen och i tilläggsupplysningarna.

I denna rapport sammanfattas våra mest väsentliga iakttagelser. Vidare lämnas ett antal rekommendationer.

1.2 Avgränsning och metod

Enligt kommunallagen 12 kapitel ställs krav på revisorerna att bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Granskningen av årsbokslutet samt års- och koncernredovisningen är en del av den grundläggande granskningen som fastställts av de förtroendevalda revisorerna i revisionsplanen för år 2018.

Granskningen sker i enlighet med god revisionssed i kommunal verksamhet.

Granskningen omfattar följande delar av årsredovisningen:

- ▶ förvaltningsberättelsen och nämndernas redogörelse i årsredovisningen,
- ▶ resultaträkningen,
- ▶ balansräkningen,
- ▶ kassaflödesanalysen,
- ▶ tillämpade redovisningsprinciper, noter samt kommentarer,
- ▶ sammanställd redovisning (koncernredovisning).

Den kommunala särarten påverkar revisionens innehåll, planering och genomförande. Revisionen av kommunal verksamhet styrs främst av kommunallagen, den kommunala redovisningslagen, Rådet för kommunala redovisningsrekommendationer, skriften "God revisionsbedömning i kommunal verksamhet" (utgiven av SKL), samt av fullmäktige fastställt revisionsreglemente.

En revision innefattar att granska ett urval underlag för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I revisionen ingår också att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten.

Granskningsplaneringen har gjorts med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskanalys av stadens verksamhet. Väsentliga förändringar i jämförelse med tidigare år som kan påverka redovisningen har analyserats. Bokslutsprocessen, bokföringen och kontrollmiljön har utvärderats. Utifrån dessa avvägningar har vi inriktat vår granskning på de resultat- och balansposter som vi bedömt väsentliga. Granskningen omfattar såväl analytisk granskning som substansgranskning. Resultaträkningen utgör ett väsentligt revisionsområde. Fokus har lagts på intäktsredovisning och väsentliga kostnadsposter. Vi har genom stickprovskontroll granskat räkenskapsmaterial avseende väsentliga resultat- och balanskonton.

2. Västerås stads ekonomiska läge

2.1. Ekonomiskt resultat

Redovisat resultat fördelar sig enligt följande (Mnkr):

RESULTATRÄKNING (MKR)				
	Bokslut	Budget	Bokslut	Prognos
	2017	2018	2018	2018
Verksamhetens intäkter	2 259	2 000	2 408	2 349
Verksamhetens kostnader	-9 304	-9 688	-9 925	-9 889
Avskrivningar	-253	-269	-268	-268
Verksamhetens nettokostnader	-7 299	-7 957	-7 786	-7 808
Skatteintäkter	6 672	6 848	6 843	6 855
Generella statsbidrag och utjämning	995	1 098	1 131	1 132
Generella statsbidrag, flykting/välfärdsökning	111	113	96	100
Verksamhetens resultat	479	102	284	278
Finansiella intäkter	138	144	151	134
Finansiella kostnader	-99	-96	-91	-84
Resultat efter finansiella poster	518	150	344	328
Extraordinära poster	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	518	150	344	328

Som framgår av uppställningen ovan uppgår stadens resultat för 2018 till 344 Mnkr, vilket kan jämföras med resultatet föregående år om 518 Mnkr och budgeterat resultat om 150 Mnkr.

Avvikelserna mot budget förklaras främst av att verksamhetens nettokostnader är lägre än budgeterat. I resultatet ingår en realisationsvinst på 200 Mnkr inom exploateringsverksamheten där dessa intäkter inte budgeteras och blir då en väsentlig avvikelse mot budget.

Skatteintäkter är i nivå med budget. Däremot blev byggbonusen lägre än budgeterat och Västerås Stad fick betala 14 Mnkr till kostnadsutjämningsystemet vilket är 9 Mnkr mer än budgeterat.

Årets resultat, exklusive reavinster och dylikt som ska motsvara årets resultat för avstämning mot balanskrav, uppgår till 143 Mnkr (föregående år 332 Mnkr) vilket innebär att balanskravet för år 2018 uppnås.

Årets resultat, exklusive reavinster, exploateringsöverskott och övriga jämförelsestörande poster, uppgår till 85 mnkr som är 1% av skatteintäkter och bidrag att jämföra med årets budget på 1,9 %. Det långsiktiga målet är 2,5 %. Detta kan anses vara lågt av en kommun i en högkonjunktur. En kommun som växer mycket med omfattande investeringar bör ligga på 3-4 % överskott.

Skatteintäkter och generella bidrag har ökat med 3,8 % jämfört med 2017 medan verksamhetens nettokostnader har ökat med 5,5%. Balanskravsresultat var år 2017 332 Mnkr jämfört med 143 Mnkr år 2018. För att även fortsatt ha en ekonomi i balans är det viktigt med kostnadskontroll som innebär att nettokostnaderna inte ökar snabbare än skatteintäkter och bidrag.

Finansnettot uppgår till 60 Mnkr vilket 12 Mnkr högre än budget. Det är ett flertal olika faktorer som bidrar till avvikelserna mot budget där realisationsresultat i olika fonder blivit bättre än budgeterat samt finansiella kostnader, bankkostnader och avgifter för negativ ränta som blivit högre än budgeterat. Övriga finansiella poster visar på ett mer positivt resultat än budgeterat till följd av att ränta på investeringar har aktiverats mer än budgeterat, vilket minskar räntekostnaderna 2018.

2.2. Soliditet

Soliditeten är ett mått på långsiktig finansiell styrka och visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital. Soliditeten uppgår till 37,5 % vilket är något högre än föregående års soliditet på 37,4 %. Stadens utlåning till bolagen via internbanken får betydande påverkan på balansomslutningen och på soliditeten. Om utlåningen till stadens bolag exkluderas förstärks soliditeten och uppgår då till 74,4 % (föregående år 74,0 %). Enligt kommunala redovisningslagen ska pensionsåtaganden intjänade före år 1998 redovisas som ansvarsförbindelser och ingår alltså inte i skulderna. Det mest korrekta soliditetsmålet är därför soliditeten rensad från utlåning via internbanken med hänsyn tagen till ansvarsförbindelser för pensioner. Soliditeten enligt detta beräkningssätt uppgår till 49,2 % jämfört med föregående år 46,3 %.

3. God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Fullmäktiges mål ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. Långsiktighet och uthållighet är viktigt för staden. För att säkerställa detta krävs genomtänkta processer och ett styrsystem som håller samman delarna till en helhet.

3.1. Lagstadgade krav

Följande gäller:

- ▶ att kommunfullmäktige ska fastställa mål för "god ekonomisk hushållning",
- ▶ att uppföljning av dessa mål ska göras i delårsrapport och årsredovisning, samt
- ▶ att kommunens revisorer ska granska och bedöma måluppfyllelsen.

Syftet är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet. Även om kravet primärt riktas mot fullmäktige så påverkas alla nämnder och styrelser.

Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är endast de av fullmäktige fastställda målen inom ramen för god ekonomisk hushållning, som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsbokslut. Det är kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen ska utvärdera uppfyllelsen av de mål

kommunfullmäktige fastställt. Revisorerna ska därefter på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, "balanskravet", är lagstadgad. Avstämning av balanskravet ska göras i delårsrapport och årsredovisning.

3.2. Avstämning av balanskravet

Enligt kommunallagen, 8 kap 2§ och 5a§ ska kommuner förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det regleras under de närmast följande tre åren. Beräkningen av balanskravsresultat ska göras enligt 4 kap. 3 a § lagen (1997:614) om kommunal redovisning.

Vid avstämning av det lagstadgade balans-kravet ska nedskrivningar beaktas enligt försiktighetsprincipen, medan realisationsvinster ska räknas bort.

Årets resultat enligt balanskravet blir följande (Mnkr):

Årets resultat år 2018 enligt resultaträkningen	344
Justering för realisationsvinster totalt	-200
Stadsbidrag för stimulera ökat bostadsbyggande	-23
Avgår utnyttjande av statsbidrag	20
Nyttjande social resursfond	2
<i>Justerat resultat enligt KL och KRL</i>	<i>143</i>

Detta medför att balanskravet för 2018 är uppfyllt. Årsredovisningen innehåller tydlig information avseende avstämningen av balanskravet.

3.3. Resultathantering

Hur årets resultat ska disponeras inom det egna kapitalet kommer att fastställas i samband med kommunfullmäktiges beslut. Kommunstyrelsen tar fram ett förslag.

Sedan 1999 tar staden årligen ställning till om hela eller delar av överskott ska tillföras *balansfonden* som en del av det egna kapitalet samt om balansfonden ska nyttjas vid underskott. Denna resultatutjämningsfond är avsedd att hantera konjunktursvängningar för att på så sätt långsiktigt klara balanskravet. Balansfonden uppgår till 235 Mnkr och ingen förändring är föreslagen.

För att möta kommande pensionsutbetalningar disponeras en del av det egna kapitalet till en *pensionsfond* som vid bokslutet uppgår till 435 Mnkr. Ingen förändring sker av denna fond 2018.

Det finns även inrättat en *social resursfond*. Syftet är att en del av det egna kapitalet ska möjliggöra tillfälliga och förebyggande insatser inom det sociala området. Under året har 2 Mnkr utnyttjas och men ingen avsättning föreslås vilket ger ett utgående saldo på 15 Mnkr.

3.4. Finansiella mål

De finansiella målen syftar till att behålla stadens goda ekonomiska ställning på kort och lång sikt. Västerås stad har följande finansiella mål för år 2018:

- ▶ Stadens soliditet ska vara minst 70% (exklusive internbanksmellanhavanden som redovisas i kommunen och exklusive pensionsåtaganden som redovisas som ansvarsförbindelser)
- ▶ Stadens resultatmål i driftbudgeten över tiden, exklusive realisationsvinster, ska uppgå till 2,5 % av intäkterna från skatter, utjämningsystem och generella bidrag samt fastighetsavgift.
- ▶ Stadens upplåning för egen räkning ska inte överstiga 1 miljard kronor.

Årets soliditet, enligt definition ovan, har utfallit med 74,4% varför målet om tillräckligt hög soliditet är uppfyllt. Årets resultat exklusive reavinster, exploateringsöverskott och övriga jämförelsestörande poster, uppgår till 85 mnkr som är 1% av skatteintäkter och bidrag att jämföra med det långsiktiga målet på 2,5 %. Detta medför att målet inte har uppnåtts. Målet om upplåningsnivån har med stor marginal uppfyllts då man i nuläget inte har någon upplåning för den kommunskattefinansierade verksamheten. Sammantaget har alltså två av de tre målen uppfyllts under 2018.

3.5. Verksamhetsmål

Styrsystemet i Västerås stad utgår från de perspektiv och övergripande mål som fullmäktige fastställt. Perspektiven och de övergripande målen ska brytas ner av kommunstyrelsen och nämnderna för sina respektive verksamhetsområden, där kritiska framgångsfaktorer, indikatorer, mål och aktiviteter ska följas och återrapporteras. I stadens årsredovisning har kommunstyrelsen tillsammans med nämnderna att redovisa och sammanfattande utvärdera huruvida de mål som fastställts av fullmäktige uppnås eller ej.

Vidare har fullmäktige fastställt så kallade strategiska utvecklingsområden, vilka ska omfattas av en särskild kraftsamling.

De fyra strategiska utvecklingsområdena utgörs av:

- ✓ *Kraftsamling för att stärka den sociala hållbarheten*
- ✓ *En sammanhållen satsning på vår fysiska livsmiljö*
- ✓ *Höjd kunskaps- och kompetensnivå i Västerås*
- ✓ *Kraftsamling för att minska miljö- och klimatpåverkan*

De avsnitt som huvudsakligen utgörs av kommunens analys och bedömning presenteras på sidorna 13 till 23 i årsredovisning. Redovisningen omfattar inledningsvis en övergripande beskrivning av hur stadens arbetar med begreppet "god ekonomisk hushållning". Stadens utvärdering av god ekonomisk hushållning är främst med fokus på de strategiska utvecklingsområdena. I efterföljande avsnitt presenteras en övergripande och sammanfattande analys och uppföljning av kommunstyrelsens och nämndernas styrkort. Detta ur de fyra perspektiven kund, kvalitet, ekonomi och medarbetare. För varje perspektiv presenteras ett antal olika indikatorer där stadens bedömning om utfall presenteras med ett "stopp-ljus-system" samt med en grafisk pil för en lite mer långsiktig trend. De indikatorer som omfattas av redogörelsen hämtas från flertalet av stadens olika verksamheter.

I det efterföljande avsnittet analyseras och bedöms de strategiska utvecklingsområdena något mera utförligt. För respektive område redovisas genomförande och nuläge (2018), bedömning av måluppfyllelse (2018) samt en framåtblick (2019 och framåt).

I det avslutande avsnittet, innan förvaltningsberättelsen tar vid, presenteras en sammanfattande analys rörande personalförhållanden under 2018 i staden. Områden som det redogörs för omfattar kompetensförsörjning, sjukfrånvarons utveckling, arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare, mångfald samt arbete med trygghet.

Det avsitt som i årsredovisningen benämns förvaltningsberättelse innehåller beskrivande avsnitt vad som genomförts under året inom olika delar av kommunens verksamheter, så som barn- och utbildning, omsorg och stöd, bygga, bo och miljö etc. De redogörelser som lämnas har inte omedelbar koppling till gällande mål eller styrkort för respektive verksamhetsområde och inga specifika bedömningar av måluppfyllelse lämnas i avsnittet.

Det avslutade avsnittet i förvaltningsberättelser utgörs av en omfattande ekonomisk analys av stadens verksamhetsår 2018.

3.6. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning

Efter granskningen av årsredovisningen för år 2018 är vår bedömning att:

- ▶ att de lagstadgade balanskravet har uppfyllts,
- ▶ att av kommunfullmäktige antagna finansiella mål för år 2018 har 2 av 3 målen uppfyllts,
- ▶ att stadens samlade måluppfyllelse är tillräcklig men flertalet mål uppfylls delvis eller inte alls. Av fullmäktiges fyra utvecklingsmål är det endast ett som uppnås under 2018. Det finns således anledning för staden att vita åtgärder för en bättre måluppfyllnad framgent.

Tidigare år har kommunstyrelsen inte gjort en samlad bedömning av om god ekonomisk hushållning föreligger eller inte. Vi har uppmanat kommunstyrelsen att göra en sådan bedömning. I årsredovisningen för 2018 gör kommunstyrelsen bedömningen att Västerås stad har en god ekonomisk hushållning men att det finns områden som behöver utvecklas och förbättras. Vår bedömning är att en stor utmaning vad gäller god ekonomisk hushållning är de återkommande väsentliga negativa budgetavvikelserna inom vissa av kommunens verksamheter. Den högre kostnadsökningstakten jämfört med ökningen av skattenettet är oroande och balanskravsresultatet är väsentligt lägre 2018 än 2017. Resultatet ska också ses mot bakgrund av att högre resultat kan förväntas under högkonjunktur än lågkonjunktur.

4. Intern kontroll

Enligt Kommunallagen ska nämnder och styrelser säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig inom sitt område. Kommunstyrelsen har fastställt riktlinjer för intern kontroll. Den gäller även för stadens helägda bolag. Den interna kontrollen ska säkerställa:

- ▶ Ändamålsenlig och effektiv verksamhet.
- ▶ Tillförlitlig finansiell rapportering.
- ▶ Efterlevnad av tillämpliga lagar och förändringar.

Inrapportering sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas till kommunstyrelsen samtidigt med bokslutet. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Uppföljningen av internkontrollplanerna för år 2018 anger att den interna kontrollen bedöms som tillfredsställande.

Inga större brister har noterats och den interna kontrollen bedöms på en övergripande nivå som tillfredsställande.

4.1. Bokslutsprocessen

Västerås stad har en decentraliserad organisation, vilket ställer höga krav på en samsyn gällande principer och rutiner för att säkerställa att årsredovisningen ger en rättvisande bild av den totala verksamheten. Det ställer även höga krav på en effektiv rapporterings- och bokslutsprocess. Inom staden upprättas mycket av informationen och underlagen till bokslutet på enheterna. Informationen samlas därefter inom respektive förvaltning för vidare hantering av Servicepartner Economicenter.

Staden har en väl fungerande bokslutsprocess. Tidsplanen har följts och dokumentationen är god. Redovisningen och analyserna är i allt väsentligt enhetliga.

4.2. Löpande granskning intern kontroll

Granskningar av intern kontroll har utförts och avrapporteras i samband med bokslutsgranskningen.

5. Resultaträkningen

Nedanstående tabell visar nämndernas driftredovisning, netto (Mnkr):

DRIFTREDOVISNING (Mkr)	Bokslut	Utfall	Budget	Prognos	Avvikelse
	2017	2018	2018	2018	budget
Anslagsfinansierad verksamhet					
Förskolenämnden	901,6	949,5	942,1	942,1	-7,4
Grundskolenämnden	1 717,3	1 789,6	1 792,6	1 794,6	3,0
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnd	741,9	776,9	775,2	779,0	-1,7
Individ- och familjenämnd	814,1	902,4	806,0	911,0	-96,4
Nämnden för personer med funktionsnedsättning	761,5	815,1	784,8	805,5	-30,3
Äldrenämnd	1 401,9	1 439,5	1 486,0	1 473,9	46,5
Teknisk nämnd	395,9	412,8	416,8	414,8	4,0
Kulturnämnden	181,8	188,9	194,2	192,0	5,3
Nämnden för idrott och friluftsliv	167,2	171,0	172,1	170,3	1,1
Byggnadsnämnd	18,1	27,3	27,6	27,6	0,3
Miljö- och konsumentnämnd	19,2	20,4	21,1	21,1	0,7
Skultuna kommundelsnämnd	109,2	114,1	113,5	114,5	-0,6
Kommunstyrelse, kommunfullmäktige	214,1	209,3	220,9	216,0	11,6
Kommunrevision	3,3	3,5	3,8	3,6	0,3
Överförmyndarnämnd	12,2	9,3	12,5	12,0	3,2
Valnämnd	1,8	6,8	6,5	6,5	-0,3
Summa nettokostnad	7 461,3	7 836,5	7 775,7	7 884,5	-60,8
Intäktfinansierad verksamhet (resultat)					
Styrelse för Västerås vård och omsorg	9,1	-6,6	-3,7	-4,9	2,9
Styrelse för Konsult och Service	1,2	5,9	0,0	0,0	-5,9
Fastighetsnämnd	8,9	11,3	5,0	5,0	-6,3
Fastighetsnämnd exploatering	143,9	112,6	8,5	142,1	-104,1
Fastighetsnämnd reavinster	164,6	186,6	0,0	119,9	-186,6
Fastighetsnämnd övriga jämförelsest. poster	0,0	-1,4	0,0	0,0	1,4
Teknisk nämnd, avfall och återvinning	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Styrelsen för stöd, fritid och entreprenad	1,4	4,3	-0,5	0,0	-4,8
Summa resultat	329,2	312,7	9,3	262,1	-303,4
Totalt styrelser och nämnder	7 132,1	7 523,8	7 766,4	7 622,4	242,6
Centralt finansierad verksamhet					
Mälardalens brand- o räddningsförbund	75,0	78,2	78,2	78,2	0,0
Pensionsavstämning, avkastningskrav m.m.	-63,4	-52,5	-56,7	-94,4	-4,2
Justering ränteposter externt/internt	-59,0	-59,8	-63,1	-55,5	-3,3
Utbetalda pensioner	162,6	171,9	183,6	185,9	11,7
Avstämning PO-pålägg o semesterlöneskuld	-5,2	9,1	3,0	3,0	-6,1
KS Kommungemensam reserv	0,0	19,0	15,8	10,3	-3,2
Social resursfond	2,8	1,6	0,0	1,6	-1,6
Central lönepott	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0
Avsättning Miljöskuld	10,2	84,8	0,0	20,6	-84,8
Insatser i välfärden	39,7	19,1	20,5	19,6	1,4
Försäkringsersättning	-4,5	-23,0			23,0
Slutreglering Citybanan	0,0	-6,6	0,0	-6,6	6,6
Ökat bostadsbyggande, netto	8,3	20,4	7,0	20,7	-13,4
Summa	166,5	262,1	190,3	185,4	-71,8
TOTALT, inkl. reavinster	7 298,6	7 785,9	7 956,7	7 807,8	170,8

Av enheterna och nämnderna uppvisar flertal positiva resultat 2018 jämfört med budget, dock är det några nämnder som har väsentliga avvikelser mot budget. Verksamhetens nettokostnader understiger budget med 171 Mnkr, inklusive reavinster på 187 Mnkr samt resultat i exploateringsverksamheten på 100 Mnkr. De anslagsfinansierade verksamheterna redovisar en negativ budgetavvikelse med -61 Mnkr vilket är en väsentlig förändring mot föregående år då avvikelsen var -19 Mnkr. De intäktsfinansierade verksamheterna redovisar en positiv avvikelse med +303 Mnkr, vilket även det är lägre än föregående år då avvikelsen var +319 Mnkr.

Under 2018 har stadens resultat påverkats av ytterligare avsättning för miljöskuld på 85 Mnkr till följd av olika beslut på hantering av hamnen. Staden har även erhållit en försäkringsersättning på 23 Mnkr som inte var budgeterad.

Vi refererar nedan från nämndernas kommentarer avseende resultatuppföljning. Följande fyra redovisar negativa budgetavvikelser:

- ▶ Individ- och familjenämnden redovisar underskott med -96,4 Mnkr (-31,5 Mnkr). Främsta orsaken är höga placeringskostnader för barn, unga och vuxna. Även Vård i nära relationer har höga placeringskostnader. Nämnden har även svårigheter att rekrytera vilket medför inhyrda socionomer som ger högre kostnader än budgeterat. Däremot har nämnden ett budgetöverskott på ekonomiskt bidrag samt flyktingverksamheten. Åtgärder pågår för att skapa en ekonomi i balans.
- ▶ Nämnden för personer med funktionsnedsättning redovisar underskott med -30,3 Mnkr (- 8,3 Mnkr). Underskottet förklaras främst av större underskott inom verksamhetsgrenen Insatser med stöd av LSS vilket beror på främst ökade kostnader för personlig assistans. Detta beror på att så väl antal personer som antal timmar har ökat. Försäkringskassans restriktivare bedömning har medfört att personerna söker sig till kommunen för bedömning av sitt behov. Även boende inom LSS har ett underskott så köpta placeringar har blivit väsentligt dyrare för personer med mycket komplexa behov.
- ▶ Förskolenämnden redovisar underskott om -7,4 Mnkr (2,9 Mnkr). Underskottet i tilldelningsekonomi beror på fler barn än beräknat. Även verksamhetsekonomi, den kommunala utföraren har underskott som beror på att de kommunala förskolorna har haft högre kostnader för IT-utrustning och IT-kommunikation samt färre barn i pedagogisk omsorg (dagbarnvårdare)
- ▶ Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnd redovisar mindre underskott om -1,7 Mnkr (- 9,5 Mnkr). Underskottet kommer från de kommunala utbildningarna där bland annat den kommunala yrkeshögskoleutbildningen har lägre volymer. Även den kommunala gymnasieskolan har budgetunderskott till följd av högre lokalkostnader.

Följande redovisar de största positiva budgetavvikelserna:

- ▶ Äldrenämnden +46,5 Mnkr (-1,2 Mnkr). Antal utförda timmar inom hemtjänsten har minskat under hela året vilket utgör det främsta bidraget till överskottet. Det finns även ett överskott inom äldreboenden till följd av hög beläggningsgrad.
- ▶ Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige redovisar överskott om +11,6 Mnkr (+9,6 Mnkr), beroende på lägre kostnader för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vakanta tjänster och överskott på vissa projektmedel. Förvaltningen har tagit del av byggbonusmedel för en tjänst som bostadsstrateg.

- ▶ Kulturnämnden redovisar överskott om +5,3 Mnkr (+5,9 Mnkr). Stor del av överskottet beror på hyresmodell där Konserthuset kompenseras med faktiska kostnader för ränta och avskrivningar. Även vakanser i samband med omorganisation samt att stadsarkivet inte leveransgodkänt E-arkivet bidrar till överskott.

Vi har granskat intäkter och bidrag analytiskt i förhållande till budget och föregående år. Beslut och beräkningar är avstämde mot underlag och vi har tagit stickprov på väsentliga intäktsposter.

Väsentliga kostnader har granskats analytiskt genom uppföljning mot budget, föregående år samt stickprovskontroll mot underlag. Kostnader för reparation och underhåll samt köp av verksamhet och entreprenad har granskats. Vår granskning har inte föranlett några väsentliga avvikelser.

Manuella bokföringsorder upprättas av respektive förvaltningsekonom. Centralt görs inga rutinemässiga kontroller av manuella bokföringsorder i samband med bokslut utan respektive nämnd ansvarar för att detta arbete utförs korrekt. Vi har tagit ett antal stickprov på manuella bokföringsorder och noterat att flera saknar hänvisning till originalhandling, avtal eller dylikt. I fler fall avser underlaget endast utdrag från huvudboken. Vi rekommenderar att rutinen ses över.

Det är viktigt att kommunledningen fortsatt gör kontinuerliga kontroller av att åtgärdsplanerna är effektiva och efterföljs för att hålla kostnadsutvecklingen under kontroll.

De väsentliga volymavvikelserna mot budget inom några nämnder reser frågan om budgetprocessen på ett relevant sätt fångar upp och beaktar volymförändringar.

6. Balansräkningen

Balansräkningen har granskats utifrån följsamhet mot lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Det bokförda värdet har ökat med 283 Mnkr och uppgår till 3 837 Mnkr (3 554 Mnkr). Årets investeringar uppgår till 493 Mnkr (282 Mnkr) samt försäljningar 81 Mnkr (55 Mnkr).

För investeringar totalt var investeringsramen i budgeten 1 377 Mnkr (1 088 Mnkr) varav merparten finns inom mark, byggnader och tekniska anläggningar. Av fullmäktige beslutad ram har endast nyttjats med 68 % vilket är att jämföra med att investeringsramen utgår från att i genomsnitt 70 % av de planerade investeringarna genomförs under året. Detta är en förbättring jämfört med föregående år då nyttjandegraden var 50%. De områden som har störst avvikelse är boenden, hamnen, grundskola, infrastruktur och förskolor. Orsaken är framför allt försenade detaljplaner, överklagade planer och upphandlingar och ny inriktning från berörda verksamheter.

Staden har under många år inte utnyttjat investeringsramen och 2018 är inget undantag även om det är en förbättring mot tidigare år. Detta kan bli ett problem i framtiden då staden bygger upp ett stort behov av stora investeringar som är resurs- och likviditetskrävande.

Större investeringarna under året (Mnkr):

- ▶ Lögarängsbadet 188,7 (98,6)
- ▶ Blåsta Förskola 54,8
- ▶ Hamnens utveckling 48,4 (19,7)
- ▶ Gryta demensboende 27,4 (76,6)
- ▶ Beläggningsunderhåll 42,2 (40,2)
- ▶ Önsta förskola 29,5 (27,1)

Resultatet från försäljningar av fastigheter uppgår till 183,0 Mnkr varav reavinster från tomträtter stod för 174,8 Mnkr. Tomträtter har ett lågt bokfört värde och skapar därför höga realisationsvinster. Under år 2015 beslutade kommunfullmäktige om nytt friköpspris för småhustomter som skulle börja gälla från och med år 2016 vilket medför friköp av tomträtter. Under 2018 har tomträtter sålts för 50 småhus, 8 flerbostadshus och 10 industritomter. Det återstår nu totalt ca 2 800 tomträtter.

Staden tillämpar komponentavskrivningar från år 2015 på nya investeringar enligt RKR 11.4.

6.2. Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas till ett värde av 210 Mnkr (153 Mnkr). Årets investeringar uppgår till 124 Mnkr (60 Mnkr) och utrangeringar och försäljningar till 12 Mnkr (24 Mnkr).

Vi har granskat aktiveringar, avyttringar, och avskrivningar. Vår bedömning är att avskrivningstiderna i stort följer rekommenderade riktlinjer från Rådet för kommunal redovisning och stadens redovisningsprinciper. Vi har även granskat balans- och rörelsetillhörighet. En analys har gjorts av resultatkonton för bokföring av förbrukningsinventarier. Granskningen har inte föranlett några väsentliga anmärkningar.

6.3. Lager och förråd

Exploateringsverksamheten inom fastighetsnämnden redovisas i enlighet med reglerna om successiv vinstavräkning. Det innebär att resultatet av exploateringsprojekt till fast pris redovisas i takt med att arbetet utförs. Vid beräkning av upparbetad vinst beräknas färdigställandegraden för varje enskilt projekt som nedlagda kostnader per balansdagen i relation till totalt beräknade kostnader för att fullgöra uppdraget. Skillnaden mellan redovisad intäkt och fakturerade belopp redovisas som övrig fordran eller skuld i balansräkningen. Om projekt beräknas gå med förlust redovisas förlusten till sin helhet så snart den befaras. Detta följer rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning, vilket är samma redovisningsprinciper som tillämpades föregående år.

Fastighetsnämnden har ännu inte tillgång till systemstöd för den successiva vinstavräkningen och de tidigare utvecklingsarbetena har lagts på is i samband med att projektuppföljningssystem är under upphandling. Detta har medfört att successiv vinstavräkning har beräknats manuellt med stöd av Excel. I ett större Excelark har samtliga pågående exploateringsprojekt, 98 stycken, lagts upp med uppgift om respektive projekts totala kalkyl, nedlagda kostnader per 2018-12-31, bokförda intäkter per 2018-12-31 (fakturering), eventuella korrigeringar av täckningsbidrag beroende på i vilket skede projektet befinner sig i samt anskaffningsvärde på investeringar som tagits i bruk per 2018-12-31 och som ska vara kvar i stadens ägo. Med de uppgifterna som grund har upparbetade ej fakturerade intäkter beräknats i bokslutet. Under året har det varit en markant ökning varför upparbetade

kostnader ökat, vilket medfört en resultat effekt på 136 Mnkr. För de projekt som finns en risk kopplad till eller som bedöms vara förlustprojekt redovisas kostnaderna löpande dvs successiv vinstavräkning tillämpas inte. För närvarande redovisas 30 projekt med löpande redovisning.

6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar

Pågående projekt uppgår till 741 Mnkr (434 Mnkr). Granskning har gjorts av årets förändring samt uppföljning av gjorda aktiveringar. Vi har genomfört avstämningar mellan ekonomisystemet och anläggningsregistret. Vi har även granskat att avskrivningar sker på ett korrekt sätt. Aktiverad utgift skrivs av månaden efter inköp eller aktivering. Årets försäljningar av mark och byggnader har granskats. Granskning av färdigställda anläggningstillgångar har genom stickprov granskats mot fakturaunderlag. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

6.5. Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella anläggningstillgångar redovisas till ett värde av 11 481 Mnkr (8 905 Mnkr).

Balansposten består av aktier och andelar i dotter- och intressebolag 1 812 Mnkr (1 770 Mnkr), obligationer 0,1 Mnkr (0,1 Mnkr), långfristiga fordringar 9 577 Mnkr (7 050 Mnkr) samt bostadsrätter och grundfondskapital 91,7 Mnkr (84,5 Mnkr). Vår notering från tidigare år kvarstår. Det finns ingen rutin för värdering av dotter- och intressebolagen. Vi rekommenderar att en sådan upprättas.

Förändring mot föregående år ligger främst att koncernkonto med utlåning till kommunala bolag har ökat beroende på omklassificering från kortfristig fordran till finansiell anläggningstillgång.

6.6. Kortfristiga fordringar

Kortfristiga fordringar uppgår till 631 Mnkr (2 846 Mnkr). Minskningen beror på att staden har klassificerat om utlåning till kommunala bolag till finansiell anläggningstillgång.

Huvudbokskonton kopplade till kundfordringar har stämts av mot reskontror utan väsentlig anmärkning. Vi har även granskat reserveringar av osäkra kundfordringar och bedömt att det inte finns behov av ytterligare reserveringar.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.7. Kortfristiga placeringar

Kortfristiga placeringar redovisas till 621 Mnkr (611 Mnkr) och består av pensionsmedelsförvaltning och fonder. Balansposten avser placeringar i främst räntefonder, obligationsfonder och aktiefonder. Underlag för väsentliga poster är avstämda mot externa underlag för att verifiera existens och värdering.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.8. Kassa och bank

Kassa och bank har minskat från 1 804 Mnkr till 1 702 Mnkr i år. Avstämning av likvida medel har skett mot kontoutdrag från bank och postgiro samt mot engagemangsbesked. Rutiner för månatliga avstämningar avseende likvida medel finns. Granskning har även skett av att årets ränteintäkter periodiserats korrekt.

Det totala kassaflödet är i år negativt med -93 Mnkr jämfört med föregående år då det var positivt med 289 Mnkr. Den löpande verksamheten bidrar till större positivt kassaflöde i år jämfört med föregående år medan både investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten har mer negativt kassaflöde jämfört med föregående år.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.9. Avsättningar

Pensionsförpliktelser intjänade från och med år 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen, medan pensionsförpliktelser intjänade före år 1998 redovisas som Ansvarsförbindelse. Redovisningen sker i enlighet med den kommunala redovisningslagen och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Skulden per 31 december är framräknad av KPA. Särskild löneskatt på 24,26 % är inkluderad i beloppet. Avsättningar för pensioner redovisas med 418 Mnkr (391 Mnkr) och inkluderar löneskatt på 82 Mnkr (76 Mnkr). Vi har stämt av redovisade belopp mot beräkningsbilagor och underlag. Granskningen har gjorts utan väsentliga noteringar.

Aktualiseringsgraden för staden uppgår till 94,0 % (94,4 %).

Avsättningen för medfinansieringen av Mälarleden är på samma nivå som föregående år 75,9 Mnkr. Fortfarande har ingen utbetalning skett. En miljöprövning pågår fortfarande och kan få till följd att tidpunkten för utbetalningen skjuts framåt.

Uppbokad miljöskuld uppgår totalt till 164,9 Mnkr (141,5 Mnkr), och avser följande 54,1 Mnkr (54,3 Mnkr) för deponier, 94,1 Mnkr (70,5 Mnkr) för hamnen, 5,8 Mnkr (5,8 Mnkr) för Fiskväg Slottsbron och 10,9 Mnkr (10,9 Mnkr) för Fiskväg Falkenbergsska.

Förändringen på miljöavsättningen avser främst på hamnen där avsättningen har tagits i anspråk till kostnader som uppstått under 2018 och ökad avsättning för nya miljöskulder i takt med att ytterligare investeringsplaner beslutas som påverkar avsättningen.

Fortfarande har ingen ny prövning har skett för avsättningen för deponi då staden inväntar en extern prövning med kompletterande tester.

6.10. Långfristiga skulder

Långfristiga skulder redovisas till ett belopp om 7 196 Mnkr (5 466 Mnkr), vilket främst avser lån från banker och låneinstitut. Av redovisade skulder avser 7 119 Mnkr (5 394 Mnkr) upplåning för vidare utlåning till stadens bolag. Skulder i utländsk valuta är terminssäkrade och redovisas till terminssäkrad kurs i bokslutet. Av den totala checkkrediten på 550 Mnkr är inget utnyttjat vid bokslutstidpunkten. Inga kreditlöften är heller utnyttjade (2 000 Mnkr) (liksom föregående år). Tidigare år har staden haft en kreditram på 1 800 Mnkr som har

utnyttjats med 300 Mnkr, men nu är avtalet om kreditramen förfallen. Lånet på 300 Mnkr kvarstår med förfall 2024.

Vi har stämt av skuldposterna mot underlag och engagemangsbesked och granskat att den kortfristiga delen hanterats korrekt. Några väsentliga noteringar har inte framkommit i granskningen.

6.11. Kortfristiga skulder

Kortfristiga skulder redovisas till ett belopp om 4 137 Mnkr (5 420 Mnkr). Väsentliga poster är kortfristig skuld avseende certifikatlån på den svenska marknaden på 1 117 Mnkr (1 949 Mnkr), certifikatlån på den europeiska marknaden 537 Mnkr (888 Mnkr), MTN obligationslån 800 Mnkr (1 125 Mnkr), leverantörsskulder på 456 Mnkr (373Mnkr) samt semesterlöneskulder på 253 Mnkr (242 Mnkr). Förändringen jämfört med föregående år avser främst minskade certifikatlån.

Vi har utfört en åldersanalys på leverantörsskulder i syfte att säkerställa att staden inte har gamla oreglerade skulder som uppgår till väsentliga belopp. Inga anmärkningsvärda belopp har noterats i åldersanalysen.

Vi har granskat att sociala avgifter och källskatt betalas och redovisas enligt gällande regelverk. Semesterlöne- och övertidsskuld är avstämd mot underlag från lönesystemet.

Granskning har även gjorts av att momsredovisning har betalats i rätt tid med rätt belopp.

Övriga större poster avseende interimsskulder har granskats mot verifierade underlag. Några avvikelser har inte noterats.

6.12. Ansvarförbindelser och ställda säkerheter

Borgensansvar uppgår till 224 Mnkr (230 Mnkr) och avser främst bostadslån utan säkerhet i pantbrev.

Ansvarförbindelser uppgår till 2 446 Mnkr (2 575 Mnkr) och avser ansvar för intjänade pensionsförmåner fram till år 1998. Vi bedömer att posterna är korrekt redovisade. Beloppet har stämts av mot underlag från KPA utan anmärkning. I beloppen ingår särskild löneskatt på 24,26 % som har kontrollräknats utan anmärkning. Särskilda pensionsåtaganden uppgår till 6,1 Mnkr (8,5 Mnkr). Staden har även ett miljöåtagande som beräknats utifrån bästa uppskattning även om osäkerhet föreligger om det slutliga utfallet. Vidare har man också ett åläggande att betala ett årligt driftbidrag på 15 Mnkr till Kokpunkten i 25 år, ingen förändring mot föregående år.

Redovisade ansvarförbindelser och ställda säkerheter har avstämts mot underlag utan anmärkning.

Balans- och resultaträkning bedöms ge en rättvisande bild av stadens ekonomiska resultat för 2018 och ställning per 31 december 2018. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

6 Kassaflödesanalys

Stadens kassaflödesanalys är upprättad i enlighet med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

7. Tilläggsupplysningar

7.1. Redovisningsprinciper

Kommunen följer god redovisningssed och tillämpar de rekommendationer som ges ut av Rådet för kommunal redovisning (RKR). Redovisningsprinciperna är i stort detsamma som föregående år.

8 Granskning av årsredovisning

Stadens årsredovisning är i stora delar strukturerad i enlighet med gällande lagar och rekommendationer. Uppföljning av intern kontroll redovisas för kommunstyrelsen i samband med bokslutet. Årsredovisningen innehåller uppföljning av de fyra strategiska utvecklingsområdena och de tre finansiella målen på ett överskådligt sätt.

Underlag med relevanta nyckeltal finns numera i bolagens koncernstyrningsrapporter som upprättas. Dessa ger en ökad och förbättrad information om stadens koncernbolag.

9 Granskning av sammanställd redovisning

Enligt Kommunallagen åläggs kommunstyrelsen att ha kontroll över den verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. I denna tillsyn ligger i första hand att följa de kommunala bolagens ekonomiska ställning samt att följa hur bolagen tillgodoser det kommunala ändamålet med verksamheter och övriga direktiv som uppställts för verksamheten.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt lagen om kommunal redovisning kap 8 och Rådets för kommunal redovisning rekommendation nr 8 och utformas enligt god redovisningssed. Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Med förvärvsmetoden menas att vid förvärvstillfället förvärvat eget kapital i de kommunala bolagen eliminerats, varefter intjänat kapital har räknats in i koncernens egna kapital.

Den proportionella konsolideringen betyder att de kommunala bolagen som inte är helägda tas med till andelen ägda andelar i koncernredovisningen. Transaktioner mellan bolagen och staden har eliminerats. Obeskattade reserver har efter avdrag för latent skatt hänförs till eget kapital. Interna mellanhavanden har eliminerats. Den sammanställda redovisningen omfattar resultat- och balansräkning, finansieringsanalys samt en beskrivning av de ingående bolagen. Till sammanställningen finns även noter bifogade till väsentliga poster.

Den sammanställda redovisning omfattar Västerås stad samt de företag där staden har ett röstetal som överstiger 20 % direkt eller indirekt. De största bolagen är Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer, Västerås Flygplats AB och Västerås Strategiska Fastigheter AB. Av kommunförbunden ingår Teater Västmanland, Västmanlandsmusiken, VafabMiljö kommunalförbund och Mälardalens Brand- och Räddningsförbund.

Staden tillämpar komponentavskrivning på nya investeringar från 2015 enligt RKR 11.4 medan bolagen tillämpar principen på alla investeringar fullt ut.

Koncernens resultat före extraordinära poster uppgår till 1 020 Mnkr (878 Mnkr).

I december 2015 tog kommunfullmäktige beslut om att bilda ett koncernbolag för Västerås stads helägda bolag. Västerås Stadshus AB är koncernmoder för alla helägda bolag i Västerås stad såsom Mälarenergi AB, Bostads AB Mimer, Västerås stads strategiska fastigheter AB, Nya Västerås Flygplats AB, Västerås Marknads och näringslivsaktiebolag och Västerås Parkerings AB. Bolagets syfte är att ha uppsikt över dotterbolagens verksamheter, tillvarata möjligheter till samverkan och effektivisering på affärsmässig grund samt möjliggöra resultatutjämnning inom koncernen.

För 2018 uppgår moderbolaget Västerås Stadshus AB:s resultat efter finansiella poster till 58 Mnkr (53 Mnkr). Merparten av resultatet utgörs av utdelning från Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer. Koncernens resultat efter finansiella poster uppgår till 657 Mnkr (332 Mnkr) och resultatökningen beror främst på höjda priser för värme, vatten, elnät, ökade energivolymer, ökade hyresintäkter samt en försäljning av fastigheter. Mälarenergi AB står 76 % av koncernens omsättning och Bostads AB Mimer för 21 % av omsättningen.

Nya Västerås Flygplats AB bedriver flygplatsverksamheten och dess resultat efter finansiella poster uppgår till -26 Mnkr (-31 Mnkr). Nettoomsättningen är 19 Mnkr (19 Mnkr). Flygplatsen ekonomiska situation är fortsatt ansträngd. Bolaget har fortsatt arbetet med att förbättra kostnadskontrollen och omorganisation, vilket har medfört att kostnaderna har minskat under året. Ny upphandling av säkerhetskontroll har genomfört som har medfört effektiviseringar och lägre kostnader för bolaget.

Mälarenergi AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 350 Mnkr (290 Mnkr). Nettoomsättningen uppgick till 3 336 Mnkr (3 020 Mnkr) och har ökat med 10 %. Ökningen är hänförlig till höjning av avgifter för värme, vatten, elnät samt ökade sålda energivolymer. Anläggningarna har haft hög tillgänglighet under året vilket bidrar till positivt resultat. Det är en hög investeringstakt i koncernen och den största investeringen är Block 7 där årets investeringsutgift var 519 Mnkr. Block 7 ska vara färdig till sommaren 2019.

Bostads AB Mimers resultat efter finansiella poster uppgick till 342 Mnkr (80 Mnkr), inklusive reavinster på 450 Mnkr (2,0 Mnkr) från fastighetsförsäljningar. Nettoomsättningen uppgick till 901 Mnkr (900 Mnkr). Investeringsnivån uppgick till 931 Mnkr (775 Mnkr). Under 2018 fanns 489 lägenheter under produktion varav 88 färdigställdes.

Västerås stads strategiska fastigheter AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 7 Mnkr (11 Mnkr). Förra året påverkades resultatet av engångseffekter positivt som inte har motsvarande effekt i år. Årets investeringar uppgår till 8 Mnkr (2 Mnkr).

Västerås Parkerings AB resultat efter finansiella poster uppgick till 3 Mnkr (2 Mnkr). Omsättningen uppgick till 24 Mnkr (20 Mnkr).

Västerås Marknads- och Näringslivsaktiebolag resultat efter finansiella poster uppgick till -17 Mnkr (-17 Mnkr). Omsättningen uppgick till 32 Mnkr (30 Mnkr).

Mälarhamnar AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 25 Mnkr (18 Mnkr). Omsättningen uppgick till 138 Mnkr (124 Mnkr). Resultatökningen beror på att bolaget har ökat sina volymer. Årets investeringar uppgår till 24 Mnkr (5 Mnkr).

Kassaflödet för koncernen avseende år 2018 är positivt då likvida medel vid årets början uppgick till 2 499 Mnkr jämfört med 2 518 Mnkr vid årets slut.

Vi har granskat den upprättade sammanställda redovisningen och vi har inte noterat några väsentliga fel.

Den sammanställda redovisningen har upprättats på ett tillfredsställande sätt. Vi har inte noterat några väsentliga felaktigheter. Den bedöms ge en rättvisande bild över resultat och ekonomisk ställning för Västerås stads kommunkoncern för 2018.

Västerås den 22 mars 2019

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

Anders Pålhed
Auktoriserad revisor

Mia Keränen Larsson
Auktoriserad revisor